

Prima ZOOM – příroda v dubnu 2026

Výběrové tipy ve vysílání Prima ZOOM – příroda ještě více zblízka!

Tematické premiérové bloky: „Příroda“ vždy ve středu od 20.00 do 22.00; ve čtvrtek od 22.00 do 24.00; v pátek od 20.00 do 22.00 a v sobotu od 20.00 do 22.00 hod.

2. 4. 22.00 Patagonské pumy

Čtyřdílný dokument, který zachycuje život pum v patagonské stepi. Pumy se pohybují stepí a lengovými lesy, přičemž jsou známé svou schopností přežít v náročných podmínkách. Dokument se zaměřuje na predátory, kořist, teritoria a jejich koexistenci s prostředím. Tato série nabízí pohled na tyto ikonické, tiché a nepolapitelné kočky v otevřené krajině.

4. 4. 20.00 – Vejce: Počátek života

Vejce - počátek života na Zemi, ale také zdroj výživy – ročně se na světě spotřebuje 1200 miliard vajec. V průměru 160 na osobu. Nejoblíbenější jsou vejce slepičí. Ptáci, ryby, obojživelníci a hmyz snáší vejce dokonale přizpůsobená svému okolí. Vydejte se po stopách vejce a jeho nesčetných podob na naší planetě.

4. 4. 21.00 – Elitní krokodýlí zabijáci

Tropičtí zabijáci, přeživší z období křídy. Krokodýli se za tuto dlouhou dobu dokázali adaptovat a nyní žijí téměř na všech kontinentech světa. Po celém světě žije čtrnáct druhů krokodýlů, z nichž jen málo z nich by si dovolilo zaútočit na člověka. Jeden z nich ale na lidi útočí cíleně - krokodýl americký.

Všichni mají ale společné znaky – jsou chytří, hladoví a obrovští. Do jaké velikosti krokodýli dorůstají a proč jim zachutnalo lidské maso? Tento dokument se pokusí najít odpovědi.

8. 4. 21.00 – Rok mezi vlky

Sdílení celého roku ze života smečky divokých vlků... sen pro malíře Yvese a fotografa Oliviera.

Někde v zemi nikoho severní Evropy budou čekat na smečku v chatrči o velikosti jen několika metrů čtverečních. Během čtyř ročních období, nehybí a tiší uprostřed neměnné scanérie se postupně stanou součástí „obrazu“ a ponoří se do života vlků.

10. 4. 21.00 – Rýnské putování (Od hranice k podhůří)

Dr. Ruben Smit usedá do kajaku a vyráží po Rýnu na území Nizozemska. Dopádluje do několika přírodních rezervací, aby zdokumentoval krásy i problémy zdejší fauny a flory.

11. 4. 20.00 – Gangy v divočině

Dokumentární film pojednává o zvířatech, která při lovu fungují v gangu/ve smečkách. Mezi ně patří například bílí vlci, kteří žijí v tundře. Vlci společně vyjí, aby odlákali soupeře. Další skupinou zvířat jsou opice dželady, které tvoří harém. Skupiny samců bojují o své dominantní postavení. Dželady nachodí denně až 6 km, aby získaly potravu. Gepardi pak zase společně střeží svá loviště, označují si svůj terén. Loví ve skupinách a společně odhání nepřátele. Kajty jsou mohutné mořské kachny. Kachňata se sama krmí, mají plavecký instinkt. V horách zase žijí kamzíci. Mezi jejich nepřátele patří rys nebo orel skalní. Jeden z dospělých kamzíků vždy dohlíží na to, aby ostatní varoval před blížícími se nepřáteli. Samice kamzíků si navzájem kojí mláďata. Když samci bizona dosáhnou pohlavní dospělosti, odtrhnou se od skupiny samic s mláďaty. Vytvoří vlastní gangy. A nakonec šimpanzi, kteří jsou naši nejbližší příbuzní, jsou sice menší než my, ale dvakrát silnější. Pracují v týmech, aby ulovili kořist. Nejdůležitější v tlupě šimpanzů je alfa samec. Často dochází k bitce mezi samci, boje můžou být brutální, často končí smrtí některého ze samců. Zcela speciální společenství pak tvoří sloni. Ti tvoří tzv. matriarchální společnost. Slonice žijí společně se slůňaty. Když samec dosáhne pohlavní dospělosti, připojí se k ostatním samcům v mládenecké skupině.

11. 4. 21.00 – Jezero Tanganika: Modré srdce Afriky (Divoké a záhadné)

Jezero Tanganika, ležící uprostřed východoafrické příkopové propadliny, je jedno z největších a nejstarších na Zemi. Spojuje Kongo, Tanzánii, Burundi a Zambii. S hloubkou 1500 metrů je druhým nejhlubším jezerem na světě. Po Bajkalu je druhým nejstarším sladkovodním jezerem na světě. Voda v něm již 15 milionů let nikdy nevyschla. Jezerní pobřeží měří 700 km a je nejdelší na světě. Do konce 1. světové války tvořilo jezero hranici mezi německými a belgickými koloniemi. Dnes břehy lemují rybářské vesnice. Hlavním přístavem na jezeře je Kigoma, odkud dřevěné nákladní lodě vozí zboží, stavební materiál a vše potřebné do vesnic dostupných pouze po vodě, stejně jako do sousedních zemí. Zboží na jezeře nepodléhá clu. Cesta do Zambie trvá tři týdny. V jezeře žije vzácná podvodní fauna. Převažují cichlidy, jichž tu bylo napočítáno 250 druhů. Největší je tlamovec šupinkatý měřící 70 centimetrů. Okolí jezera je obývané mnoha druhy divokých zvířat. V období sucha se sem stahují zvířata za vodou. Značnou část slonů tu zdecimovali kdysi lovci z Konžské demokratické republiky, nyní jsou stáda chráněna rangery národního parku. Na pobřeží pod pohořím Mahale žijí ve velkých skupinách kočkodani červenozelení. Na hranici s Burundi leží nejmenší národní park, Gombe, jehož rozloha je 35 km². Je jedním z nejslavnějších na světě. Život šimpanzů v něm studovala 60 let slavná primatoložka Jane Goodallová. Dosud tu žije její bývalý asistent Anthony Collins. Dnes v této oblasti žijí pavíani anubi. Nebezpečí na jezeře představují hroši a krokodýli nilští. Dostali se sem z řek. Hlavním přítokem je řeka Malagarasi. Kolem řeky bohaté na ryby se usídluje stále větší počet rybářů. Dnes u jezera žije 11 milionů lidí. V důsledku toho dochází k nadměrnému kácení lesů a svahy se sesouvají. V rámci hnutí Roots & Shoots, které založila Goodallová, však zdejší školní děti a mládež oblast znovu zalesňují.

15. 4. 20.00 – David Attenborough: Život savců (Vítězný návrh)

Savci patří k teplokrevným živočichům, jsou doma ve vodě i na souši, pod zemí, ve vrcholcích stromů i ve vzduchu. Ať už savci kladou vejce nebo rodí živá mláďata, ať se mláďata vyvíjejí v děloze nebo ve vaku, teplokrevné tělo produkující mléko, na planetě zvítězilo. K nejstarším a primitivním savcům patří ježura australská a ptakopysk podivný. Snášejí vejce jako plazi. Z nich se vylíhnou nevyvinutá mláďata, která se drží matčina těla. Mateřské mléko samice vylučují kůží. Vačnatci se poprvé objevili asi před 100 miliony lety, kdy byla Austrálie součástí velkého kontinentu. Kontinent se později rozpadl na tři části: Antarktidu, Austrálii a Jižní Ameriku. Vačnatci, žijící v Austrálii a Jižní Americe, se rozdělili do mnoha druhů a odlišují se od ježury a ptakopyska reprodukcí. Rodí živá mláďata, která se vyvíjejí v matčině vaku, kde sají mateřské mléko.

Austrálie je domovem stromové koaly, jejíž potravou jsou výhradně listy blahovičnicku, vombat žije v horách a mravencojedi, živící se termity, v suchých eukalyptových lesích. Possum medosavý se specializuje na sběr pylu a nektaru z květů. Mezi další drobné vačnatce Austrálie patří vakopch

trpasličí a vakoveverka páskovaná. V pouštích střední Austrálie žije největší z klokanů, klokan rudý, který skoky zadními končetinami předběhne i závodního koně. Klokan žlutohý se dokáže díky přísavkám na tlapkách pohybovat i po skalách. Na pláních žije ve skupinách klokan velký. Jižní Amerika je domovem jediného vodního vačnatce na světě, vačice vydří, která je nočním tvorem. Ostatní zdejší vačnatci si oblíbili koruny stromů.

15. 4. 21.00 – Želvušky: Nezničitelní tvorové

Želvušky jsou zavalití, bezobratlí tvorové, kteří jsou menší než 1 milimetr. Mají čtyři páry nohou, mají vytvořenou svalovou, vylučovací a trávicí soustavu. Jejich mozek je tvořen několika neurony. Místo úst mají buko-faryngeální aparát, lícní aparát, kterým propichují a sají potravu. Jejich ústní otvor vypadá jako vysavač.

Je známo 1300 druhů želvušek. Ačkoliv žijí na zemi i pod vodou, častější jsou sledované v suchozemském prostředí, protože jsou vědcům dostupnější. Nachází se na všech kontinentech, snadno je lze najít v lišejnících, v půdě, jejich nejoblíbenějším prostředím je mech. Živí se řasami, mechem, některé druhy se živí jinými živočichy nebo želvuškami.

Dokážou přežívat v nehostinných podmínkách, jako jsou vysoké teploty až 150°C, nízké teploty do 1 stupně nad absolutní nulou. Zvládnou přežít ve vakuu nebo radiaci (až 1000x vyšší radiaci než přežije člověk). Odolávají také těžkým kovům, UV záření nebo chemikáliím. V letech 2007 a 2021 byly želvušky vyslány do vesmíru, kde přežily.

Na želvuškách je zajímavé také to, že jsou schopny svou tělesnou aktivitu pozastavit po dobu několika let. Jedná se o proces tzv. kryptobiózy, kdy želvuška smrští své tělo a zastaví všechny tělesné funkce. K procesu dochází v případě ztráty 90% vody v těle. Po aplikaci vody želvuška své tělo opět zvětší, ožívá. Ve fázi kryptobiózy jsou želvušky nezničitelné.

Želvušky využívají protein Dsup, jedná se o složku zabraňující zničení. Tento protein se obtáčí kolem DNA živočichů. Dosud není známo, zda DNA chrání před zničením či jej následně opravuje. Dsup byl aplikován mouchám, které odolávaly gama záření. Rostliny s proteinem Dsup jsou odolné proti radiaci. Kvůli svým vlastnostem jsou želvušky zkoumány několika mezinárodními týmy.

Výzkum na želvuškách se významný pro společnost. Protein CAHS by se mohl využívat v lécích nebo vakcínách v méně rozvinutých zemích, kde je chladno a nefunguje elektřina. Po aplikaci vody by léky byly použitelné. V současné době dochází k testování, zda by takové léky byly bezpečné.

18. 4. 20.00 – Rekordy v říši zvířat

Dokumentární přírodopisný film zaměřený na fascinující rekordy v živočišné říši — od největších suchozemských savců jako je slon až po další extrémní adaptace v živočišné říši.

22. 4. 21.00 – Laponsko: Příběh spících obrů

O vzniku světa se vypráví mnoho příběhů. V severských mýtech se praví, že na počátku byla na Zemi jen voda. Laponské felly jsou prvními a nejstaršími horami na Zemi, vznikly před třemi miliardami let. Jsou to spící obři. Sovice sněžní je pták, který podle legend střežil tajemství obrů. Zdejší sníh poskytuje úkryt nespočtu rostlin a živočichů. Ve sněhu žije hranostaj a žere malé hlodavce. Musí si dávat pozor na sovu puštika. Na pláních žije mnoho sobů. Mají hustou srst proti mrazu. Korunové sněhové útvary mají roztodivné tvary, což bylo dříve spojováno s duchy. V měsíční noci působí magicky. V Laponsku je mnoho různých typů hor. Žije zde malé stádo pižmoňů. Podle pověstí jsou krkavci posli, kteří doručují zprávy mezi bohy a pozemským světem. Jsou to velmi inteligentní ptáci. Na jaře se sobům rodí mláďata. Jídelníček orlu je pestrý, troufnou si i na lišku. V jezerech loví také ryby. Uvnitř fellů jsou vodní jeskyně plné života. Tetřívěk obecný má zrovna námluvy, přichází jaro. V

řekách tají ledy. Řeky se vlévají se do Severního ledového oceánu. Na útesech to hýří životem, žijí zde kormoráni, papuchalci, alky. Podle legend mají zdejší ptáci schopnosti, které jim propůjčují skřítkci. Začátkem krátkého léta se vody hemží larvami hmyzu. Jsou potravou pro ryby a ptáky. Když se oteplí, přilétají i stěhovaví ptáci, například jespáci. Ze zimního spánku se probouzejí medvědi. V létě zde slunce nezapadá. Draví ptáci staví hnízda, aby nakladli vejce. Rosomáci jsou neúnavní vytrvalí predátoři. Liščata si hrají, matka je učí lovit. Žijí zde i sojky, které obývají rozsáhlá území. Medvíďata jsou také hravá a brzy umí šplhat po kmenech stromů. Přichází podzim, který felly obarví do žluta, oranžova a červená. Podle pověstí se touto dobou probouzejí vodní duchové. Pstruzi se vrací do svých rodných řek, aby se rozmnožili. Velká stáda sobů se vydávají za potravou na vrcholky hor. V noci je vidět překrásná polární záře, vypráví se o ní mnoho legend.

Příběh spícího obra je film natočený výhradně v Laponsku, v té nejmytičtější divočině: v laponských horách, jezerech a řekách. Je to cesta do bohaté mytologie starověkých Skandinávců a Laponců, vyprávěná formou filmu o přírodě.

24. 4. 20.00 – Píseň Dunaje

Tato dlouhá řeka má mnoho různých tváří. Dunaj bývá dost náladový, ale divokým zvířatům to ani trochu nevadí. Lužní lesy, které lemují břehy, skýtají útočiště pro rozmanité druhy flóry a fauny.

24. 4. 21.00 – Ostrovní útočiště

Spousta druhů nejen živočichů, ale i rostlin, se adaptovala na život na ostrovech. Bezpečné místo pro rozmnožování i život poskytují ostrovy díky své odlehle poloze od pevniny. Právě taková odlehlost se považuje za velké plus, jelikož spousta predátorů není schopna překonat velké plochy vody obklopující ostrovy. Charles Darwin dobře věděl, že ostrovy jsou perfektním místem pro pozorování vývoje živočichů. Díky tomuto pozorování došel k teorii evoluce a vyvrátil biblické názory, že zvířata zůstávají stejná a neměnná. Například drozdi na jednotlivých ostrovech hráli důležitou roli v Darwinově pozorování.

Ostrovy vznikají pohyby tektonických desek a nebo zvýšením hladiny moře. Madagaskar je příkladem pohybu tektonických desek a odtržení Indie od afrického kontinentu. Díky této izolaci se zde vyvinula spousta endemických druhů, tedy druhů vyskytujících se pouze na jednom místě na Zemi.

Další možností vzniku ostrovů je podmořská sopečná činnost. Takovým ostrovem je například Havaj. Ostrovy sopečného původu začínají jako čistá místa bez života a díky tomu se stávají místem, který si spousta živočichů může přivlastnit, jelikož není nutné bojovat s predátory a konkurencí. Zvířata a rostliny se tak na ostrovy dostávají například vzduchem nebo případně na voru z kusu vegetace. Nejčastějšími objeviteli ostrovů jsou ptáci, například albatros stěhovavý.

Galapágy, další ze sopečných ostrovů, jsou oblastí těžce přístupnou pro většinu savců právě díky své vzdálenosti od pevniny. Několika jedincům plazů se ale podařilo tyto ostrovy osídlit. Leguáni černí se na Galapágy dostali pravděpodobně ze Střední Ameriky. Rychle se vyvinuli a i v takovém suchém prostředí dokázali najít způsob, jak prosperovat. Tyto ostrovy se stali jediným místem, kde se vyvinuli mořští leguáni, kteří se živí řasami na pobřeží ostrovů. Bezpečnost ostrovů některé druhy připravila o možnost létat, jelikož nebyl nutný únik před predátory.

Ostrovy jsou zkrátka domovem mnoha druhů zvířat, něco jim dali, jiné zas vzali.

25. 4. 20.00 – Ostrov pelikánů

Tento velmi výjimečný ostrov ve stepích na jihu Ruska každoročně navštíví tisíce pelikánů bílých a dalších druhů ptactva, aby zde přivedli na svět svá mláďata. Na tomto na pohled okouzlejícím místě ale na hnízdící ptáky čeká mnoho nástrah.

25. 4. 21.00 – Tajemný svět luk

Louky jsou nezkrotným světem s vlastními zákony, je to džungle v malém. Tyto mladé ekosystémy vznikly po poslední době ledové, před 10 000 lety, když se lidé usadili. Káceli lesy a jejich místo zabraly louky. Existují rozdílné typy luk, od nížinných až po horské. V posledních 50 letech zmizelo 95 procent původních druhově bohatých luk. Dnes se louky intenzivně využívají - sečou a hnojí. Proto se na nich daří jen jednodruhové zeleni a pampeliškám. Déle zůstaly zachovány louky na hranicích s bývalou Jugoslávií. Sedm set lučních ploch sv. Anny v Aigenu patří štýrskému svazu ochrany přírody. Zdejší pestrost dosahuje až 90 druhů na km², což téměř odpovídá biodiverzitě deštného pralesa. Tyto louky jsou genetickým inkubátorem pro budoucnost nebo Noemovou archou. Cenná semena rostlin se sbírají. V horním Štýrsku, v údolí řeky Enže se rozkládají kosatcové louky patřící ke zdejším klenotům. Objevil se tu i chřástal polní, který je celosvětově ohrožen vyhynutím. Před 50 lety tady byl běžným druhem, nyní je jen na chráněném území. Štýrská sopečná krajina, která se utvářela erupcemi před 5 miliony let, je dnes vinařskou a termální oblastí. Zdejší kudlanka nábožná je symbolem klimatických změn. Její působnost se rozšiřuje stále víc na sever. Ve Štýrsku už dlouho žije i kudlanka jižní pocházející ze Středomoří. V opuštěném lomu severovýchodně od Gratze objevili ochranáři i martináče hrušňového, největšího evropského motýla. Je citlivý na chemická hnojiva a zmizel před 40 lety. V uplynulých 30 letech poklesly stavy hmyzu o 75 procent. Na nehojených loukách u Semmeringu roste orchidej, tořič hmyzonosný. Celkem se tu daří 30 000 kusům orchidejí 16 druhů.

29. 4. 21.00 – Gabon: Surfující hroši

Někde podél nedotčeného a divokého pobřeží se po plážích potulují sloni s velkými břichy. Místo, kde se nikdo nedívá ani nesoudí a na tvaru těla vlastně nezáleží. Vítejte v Gabonu, živoucím africkém ráji. Na západním pobřeží Afriky se Gabon nachází ve výborné poloze, co se týče hojnosti přírodních krás, a má jednu z nejvyšších hustot divoké zvěře na světě. Ideální místo pro milovníky divokých pláží, ať už silných nebo slabých. A neuvídíte tam žádné lidské uctíváče slunce roztroušené po bílém rajském písku, ale jedny z nejmystičtějších návštěvníků pláží vůbec: hrochy! Je známo, že se tito obří savci brodí do moře a vracejí se zpět na břeh pomocí surfování. Gabon je také jediným místem na Zemi, kde můžete vidět slony – další slony s velkým břichem – jak se procházejí, plavou a dovádějí v oceánu. A jako by to nebylo dost zvláštní, je tu také velká šance vidět gorily a lesní buvoly potulující se po pláži... Opravdu mystická část Afriky.

30. 4. 22.00 – Divoká Loira

Pays de la Loire na západě Francie je krásná krajina měnící se s proudem vody, ale zároveň patří k těm nejvíce znečištěným. Pod vodou, ve vinicích a bažinách kypí hojný a nenápadný život, který se neustále mění.

www.prima-zoom.cz – unikátní on-line magazín: základní info, program, aktuality, fotografie, zajímavé články, a ještě něco navíc.